

nes troe Medhjælpere" og „at ville forebringe alle Sambittighedsfager for Biskopperne". Om der ved Provsteembedernes Besættelse skeer en egentlig Indstilling fra Biskoppernes Side, veed jeg ikke; men det tør forudsættes, at ved saadanne Udnavnelser har Biskoppens Stemme en meget væsentlig, som oftest vel den afgjørende Indflydelse. Embedsforholdet selv er af en saadan Art, at det forudsætter en stadig og nøie Samvirkning mellem Biskoppen og Provsterne, og Forholdet har tillige den bestemte Charakter af Forhold mellem Overordnet og Underordnede. Naar der nu stilles den Fordring til ethvert offentligt Organ, at det skal være saaledes sammensat, at samtlige Stemmer skulle, saavidt muligt, staae som indbyrdes frie og uafhængige, saa behøves der ikke nogen Paavikning af, hvor langt Landemodet er fra at gjøre denne Fordring fyldest. Der vilde kunne paavises andre, ikke mindre væsentlige, Mangler ved Landemoderne, betragtede som kirkelige Organer; men jeg troer, at denne ene Mangel er tilstrækkelig. Og dette gjælder ikke alene om Landemoderne i deres nuværende Tilstand, hvor Stemmegivningen er indskrænket til selve Provsterne; det vil fremdeles gjælde ogsaa ved enhver Udvidelse, saaledes som den er bleven bragt i Forslag. Ved en Indpodning paa Landemødsinstituttet vilde ikke et betryggende kirkeligt Organ tilveiebringes; dertil mangler Stammen den naturlige Beqvæmhed. Jeg vil kun henstille til Enhvers egen Dom, hvorledes de ikke-geistlige Medlemmer vilde finde sig stillede i en Forsamling, som har en ganske bestemt geistlig Charakter, og hvor de overordnede geistlige Tilsynsmænd udgjøre den faste, sammenhørende Kjerne.

Dette er nu en Betragtning, som ikke vil finde Indgang, som vil blive ligefrem afvist, hvor det gjælder som afgjort Sag, at Bestyrelsen af kirkelige Anliggender alene hos Geistligheden befinder sig i de rette Hænder, at det er denne Bestyrelsesform, vor Kirke som lutherisk Kirke gjør Fordring paa, at det kun skal gjælde som en Concesssion — omtrent paa samme Maade, som den katolske Kirke ofte afviger fra sine Principer, uden dog paa nogen Maade at opgive dem — naar der aabnes Verdslige nogen Afgang til Medvirkning i kirkelige An-

liggender, men at der derfor ogsaa bør concederes saa lidt som muligt.

Jeg for min Deel har ikke nogen Tvivl derom — jeg har udtalt det forrige Gang allerede bestemt — og jeg ønsker at gentage det med samme Bestemthed for om muligt, om jeg end ikke har synderligt Haab derom, at betrygge mig imod Misstyning: at jeg anseer det for en nødvendig Garanti for en kirkelig Behandling af kirkelige Anliggender, at Geistlighedens Indflydelse bliver sikret paa tilbørlig Maade. Derfor er det i begge de nævnte Forslag holdt fast, ikke alene at de geistlige Medlemmer skulle i lige Antal stilles ved Eiden af de ikke-geistlige i Kirkeraadet, men at samtlige Biskopper skulle være selvskrevne Medlemmer. Derved er den geistlige Indflydelse betrygget, som den bør betrygges i kirkelig Interesse; thi det skal dog vel ikke være paa den nummeriske Overvægt, at Geistlighedens Indflydelse skal støtte sig, men paa den aandelige Overvægt, den større Kundskab og større Erfaring. Skulde den geistlige Indflydelse under saadanne Forhold som de her angivne ikke formaae at gjøre sig gjældende, da maatte Feilen vistnok være at søge andensheds end i det kirkelige Organisationsprincip.

Men det er i vor Landskirke ligesom overhovedet i de lutheriske Kirker kommet dertil, at Menighederne ere blevene trængte ud af enhver Medvirkning i kirkelige Anliggender; de ere blevene vante til at betragte dem som sig uvedkommende. Det forholder sig hermed som med den fuldkomne Afskaffelse, hvori Kirkevæsenet er kommet ind under den verdslige Magt. Begge Dele falde ikke Kirken til Last; det vilde være Uret at paabyrde Kirken Skylden derfor, at Bestyrelsen har til forskjellige Tider været fordeelt imellem Fyrste-Magt og Geistlighed, saa at Menighederne ere bleve staaende i fuldkommen kirkelig Ummyndighedstilstand, kun lyttende og lydende. Begge disse Bestyrelsesformer have været Kirkesamfundet til lige liden Baade. Thi Kirkevæsenet kan blive desorganiseret, Menighedslivet kan blive demoraliseret ikke alene ad juridisk-praktisk, men ogsaa ad geistlig-doctrinær Veie, derved at Menighederne blive dragne ind i en uoverskuelig Række af spinsfindige, ofte selvsomme Spørgsmaal, for-